

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ВСТУП

Зміст запропонованої навчальної програми з дисципліни “Правнича психологія” має деякі відмінності щодо усталених, традиційних навчальних програм, за якими у переважній більшості навчаються студенти юридичних вищих навчальних закладів. Такі програми і відповідна навчальна література традиційно присвячені у більшій мірі психологічній характеристиці досудового розслідування злочинів, девіантної поведінки особи правопорушника, пенітенціарній психології тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з теоретико-методологічних засад загальної психології, її категорійно-понятійного апарату та спрямована на опанування студентами специфіки та закономірностей застосування психологічних знань у сфері суспільно-правових відносин. Основна частина курсу присвячується поняттям і системі правничої психології, психологічній характеристиці основних напрямів і видів правничої діяльності.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни “Правнича психологія” на завершальному етапі навчання студентів у вищому юридичному навчальному закладі є ґрунтовне вивчення психологічної характеристики правничої діяльності, а також використання здобутих знань у сфері загальної психології у професійній правничій діяльності.

Завданням, що має бути вирішено у процесі опанування зазначеною дисципліною, є формування відповідних вимог до психологічної підготовки кожного майбутнього юриста, набуття ним знань, умінь та навичок у сфері аналізу всіх психологічних складових правничої професії, основних психологічних методів і засобів її здійснення, що закладає підвалини високоякісного й відповідального ставлення правників до своїх професійних прав і обов’язків.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ’ЯЗКИ

Навчальна дисципліна “Правнича психологія” за своїм змістом безпосередньо та опосередковано пов’язана з такими навчальними

дисциплінами, що вивчаються студентами-юристами, як: загальна, соціальна, вікова психологія, педагогіка, соціологія, політологія, юридична деонтологія і професійна відповідальність правника. Відповідний рівень наявних знань, умінь та навичок студентів з вище зазначених навчальних дисциплін поглиблює розуміння сутності правничої психології та її впливу на результати професійної правничої діяльності.

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Правнична психологія” студенти повинні:

Знати:

- предмет, завдання та методологію загальної та юридичної психології;
- сутність та специфіку психічного відображення дійсності;
- рівні розвитку і форми прояву психіки;
- зміст, психологічні механізми та умови становлення розвитку свідомості людини;
- сутність, структуру та психологічні властивості особистості як системної якості індивіда;
- індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їх розвиток;
- зміст, структуру, види діяльності та поведінки як психологічних феноменів;
- психологічну характеристику правомірної і неправомірної поведінки особистості та різних видів правових відносин;
- загальну психологічну характеристику професійної правничої діяльності;
- особливості психологічної характеристики окремих напрямів і видів правничої діяльності.

Уміти:

- застосовувати адекватні методи дослідження психічних станів особистості;
- аналізувати і пояснювати психологічний зміст та механізми становлення розвитку різних форм прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і не усвідомлюваних психічних явищ);

- аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми й умови розвитку особистості та окремих її складових;
- застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості в межах функціонування різних правових відносин.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади загальної та правничої психології

Загальна психологія та її роль в процесі підготовки правників.

Методи дослідження психологічних процесів і явищ: спостереження, бесіда, опитування, інтерв'ю, експеримент, тестування, психологічний аналіз.

Правнича психологія: поняття, предмет та місце в системі правових наук. Історія становлення і розвитку правничої психології. Система сучасної юридичної психології.

Тема 2. Загальні засади психології особистості та соціальної психології

Психологічна структура особистості: потреби, інтереси, почуття, світогляд, темперамент, характер, здібності, активність. Взаємозв'язок психічних процесів, станів і властивостей особистості.

Співвідношення понять “людина” – “особа” – “особистість”.

Засади соціальної психології. Психологія міжособистісного спілкування.

Особливості психології взаємовідносин у соціальних групах: вікових, професійних, політичних, громадських, релігійних.

Тема 3. Психологічна характеристика суспільно-правових відносин

Психологічна характеристика правових відносин. Правомірна і неправомірна поведінка особистості.

Правова соціалізація особистості та соціальних груп. Дефекти правової соціалізації. Психологія особистісної і колективної злочинної поведінки. Психологія функціонування “тіньової економіки”. Психологія тероризму.

Пенітенціарна (виправна) та реабілітаційна психологія.

Тема 4. Загальна психологічна характеристика основних напрямів правничої діяльності

Психологічна характеристика правозастосування: нагляду і контролю, реалізації правових санкцій, посвідчення юридичних фактів і документів.

Психологічна характеристика правозахисної діяльності: консультування, представництва інтересів.

Психологічна характеристика нормотворення: проектування, ухвалення законів і нормативно-правових актів.

Тема 5. Психологічні особливості адвокатської діяльності

Мета і завдання діяльності адвоката та його роль у суспільно-правових відносинах. Психологічна характеристика професійної поведінки адвоката у взаєминах з: клієнтом, колегами, судом, прокурором.

Адвокатська таємниця та психологічні особливості її збереження.

Тема 6. Психологічні особливості суддівської діяльності

Мета і завдання суддівської діяльності та її роль у суспільно-правових відносинах.

Психологічна характеристика судочинства.

Психологічна характеристика професійної поведінки судді у взаєминах з: позивачем і відповідачем, підсудним і потерпілим, свідком, адвокатом, прокурором, колегією суддів та колегією присяжних.

Таємниця судового процесу і “нарадчої кімнати” та психологічні особливості її збереження.

Тема 7. Психологічні особливості прокурорської діяльності

Мета і завдання діяльності прокурора та його роль у суспільно-правових відносинах.

Психологічна характеристика професійної поведінки прокурора у взаєминах з: особою, адвокатом, судом, слідчим, колегами .

Професійна таємниця у прокурорській діяльності та психологічні особливості її збереження.

Тема 8. Психологічні особливості слідчої діяльності

Психологічна характеристика процесу досудового розслідування злочинів.

Психологічна характеристика окремих слідчих дій: допиту, огляду місця події, обшуку, слідчого експерименту.

Професійна деформація особистості слідчого та шляхи її профілактики і подолання.

Тема 9. Судові психологічна та психолого-психіатрична експертизи: поняття та методика призначення і проведення

Підстави і порядок призначення та проведення судових психологічної та психолого-психіатричної експертиз.

Компетенція та можливості судових психологічної та психолого-психіатричної експертиз.

Експертні установи в галузі психології та психіатрії.